

Дарението на Теодор Димитров

Българският дипломат и швейцарски гражданин Теодор Димитров завещава цялото си имущество на България. След като приключват съдебното дело по оспорване на завещанието, заведено от роднините на Димитров, имуществото на дарителя пристига с 5 тира в България. Специалисти преценяват, че сбирките от различни предмети и книги на страстния колекционер са едно от най-големите дарения, правени на държавата ни през последните 20 г.

ДАРЕНИЕТО

Дареното имущество съдържа колекция от икони и църковни кръстове, африкански маски, дървени пластики и музикални инструменти, будистка пластика, етнографски карти, колекция от картини, гравюри, литографии, рисунки, акварел, от ръкописни и старопечатни издания, настолни лампи и часовници, църковна утвар, кристали, минерали и лични бижута, от пощенски картички и марки, грамофонни плочи, голям личен архив, писма, спомени, дневници, преписки, доклади и снимки, огромна библиотека, периодични издания, енциклопедии и др. Има редки и ценни издания на латински, френски, италиански, немски от периода 1600–1700 г. Сред произведенията на изкуството са картини на Салвадор Дали, Жорж Брак, Дечко Узунов, Златю Бояджиев. Особено ценно е копието на двутомната Гутенбергова библия – библиофилско издание в тираж 1000 броя, с много гравюри, която е единствена в България, както и богато илюстрираната петтомна енциклопедия на науките и изкуствата от 1776 г.

НЕДВИЖИМО ИМУЩЕСТВО

На 20 км от Женева, близо до френското градче Жекс, се намира едно от имената на Теодор Димитров.

Сградата е била странноприемница по Наполеоновия път, свързващ Женева с Париж в началото на XIX в. След Втората световна война е превърната в хотел, а през 60-те години – изоставена. През 1989 г. Т. Димитров купува този имот и го възстановява. Според неговия брат идеята му е била да се създаде Европейско огнище на културата на границата между Швейцария и Франция. Намеренията на българските власти са къщата на дарителя в Швейцария да бъде превърната в културен център за българската общност. Предвижда се в недвижимата собственост на българската държава в Женева (Швейцария) и Пайи (Франция) да бъдат създадени мемориални експозиции за Теодор Димитров.

СЪХРАНЯВАНЕ НА ДАРЕНИЕТО

Българското правителството отпусна 500 000 лв. за пренасянето на дарението, за реставрацията и консервацията на предметите с художествена стойност в него и за експонирането им в музеи и галерии. Предметите, които имат стойност като произведения на изкуството, ще влязат във фондовете на Националната художествена галерия, Националната галерия за чуждестранно изкуство, Народната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий. Картините,

рисунките, пластиките и другите произведения, които не останат в галериите, ще бъдат предоставени на училищата по изкуствата и на Националната художествена академия. Министерството на културата реши за тях да бъде създаден музей в Панагюрище.

ДАРИТЕЛЯТ ТЕОДОР ДИМИТРОВ

Теодор Делчев Димитров е роден е на 26 февруари 1932 г. в София. Майката му е родом от Панагюрище, а баща му е от Стрелча. По време на бомбардировките през Втората световна война семейството му се установява в Панагюрище, където Теодор завършва гимназия с отличие. През 1955 г. надереният студент завършва с пълно отличие славянска и романска филология в Букурещ. Две години по-късно печели конкурс за работа в библиотеката на ООН в Женева. Търсейки си работа, младежът попада на обява за конкурс за библиотекари в ООН. Явява се и печели първото място. Въпреки това за Женева заминава класирал се след него кандидат – син на партизани. В библиотеката на световната организация обаче настояли в Женева да дойде спечеленият конкурса Теодор Димитров и той заминава за Швейцария. След първия изпитателен месец работа в библиотеката, подписва

договор за три години. След това мандатът му се подновява няколко пъти. Междувременно получава швейцарско поданство и се установява окончателно в Швейцария. Димитров е един от първите българи, които работят в международни организации. Бил е женен, но няма деца. От 1 септември 1960 г. той завежда отдел „Комплектоване и каталогизация“ към Библиотеката на Европейската служба на ООН в Женева. По-късно става заместник-директор на Библиотеката, където работи повече от 30 г. По това време Теодор Димитров е единственият българин с безсрочен договор с Международната организация. В годините на Студената война новата роля на ООН за решаване на конфликта води до увеличаване многократно на обема от документи, становища, стенограми, които постъпват в архива на библиотеката. За да бъде по-лесно обработено количеството документация и да бъде улеснен достъпът до нея на дипломати, специалисти и изследователи, Теодор Димитров разработва Работна програма за въвеждането на United Nations Bibliographic Information System (UNBIS) в Женева. Новата система е одобрена и внедрена през 80-те години. И днес се използва в библиотеките на световните организации. Изучават я и студентите по библиографски науки. Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ работи по същата система: <http://unbisnet.un.org/>.

В същото време Теодор Димитров събира исторически документи за България, до които има достъп като висш служител в ООН. Издирва, копира и размножава на свои разноски редица документи, важни за националната ни история. Проучва националноосвободителните борби на българите в Македония, Тракия и Добруджа и пише поредицата „Жалбите на Македония“. По случай 100 г. от Освобождението на България той организира в Женева конференция в памет на американския журналист Януариъс Макгахан, описал ужасите на Руско-турската война и Баташкото клане. Димитров е издател и на книгата „Макгахан 1844–1878 г.“, съдържаща десет писма-дописки

за „Дейли нюз“ от България и голям брой дипломатически документи от онова време. Създава комитет за отбелязване на 1300 г. българска държава. А през 1978 г. завършва Женевския институт за международни отношения. Пенсионира се през 1992 г. През 1994 г. защитава докторат по политически науки към Института за висши международни изследвания в Университета в Женева. През 1996 г. организира Международен симпозиум „Федерални структури и интер-регионално сътрудничество на Балканския полуостров“. Теодор Димитров умира на 17 август 2002 г. в Университетската болница в Женева, където постъпва четири дни по-рано. Официалната диагноза

е рак на стомаха с разсейки в цялото тяло и мозъка.

Два дни преди смъртта си прави ново завещание, с което оставя цялото си имущество на България. В завещанието от 15 август 2002 г., пише: „1. С настоящото отменям всички предишни завещателни разпоредения. 2. Правя наследник на всички мои имущества, където и да се намират и каквото и да е тяхното естество, Република България.“ Пет години продължава съдебният процес, воден от неговите наследници за оспорването на завещанието, но швейцарският съд постановява да се изпълни последната воля на Теодор Димитров.

Мария Захариева

(по материали от българския печат)

Теодор Димитров (вдясно) и вуйчо му Г. Кузманов

Домът в Панагюрище, в който са живели Димитрови

Т. Димитров в Индия

Т. Димитров с роднини, 2000 г.

Дарението в Народната библиотека, 2008 г.